

Arta cu grad de risc ridicat

Simona Nastac

Scriam anul trecut că lui Roman Tolici îi place să scaneze epiderma lucrurilor și a întâmplărilor, pentru a scoate la iveală nevăzutul din umbra evidenței. Expoziția „Desene recente”, deschisă la Galeria Posibila, legitimează o dată în plus observația, cu o diferență specifică însă. Dacă pe atunci artistul era determinat să extragă, acum vrea să acorde invizibilului deplină libertate, să transpară sau nu, în suspensie, între pozitiv și negativ. Lucrările pornesc de la negru, iar forma și culoarea apar prin adăugiri succesive de hașururi, ca fire sau urme de lumină care „sculptează” suprafața, șlefuid-o, modificând-o în spațiu. Imersiunea în întuneric ce derivă printre semne sunt dirijate de un ochi hipersensibil, o mână precisă ca un bisturiu, un spirit prospectiv până la abandonul de sine. Prezența artistului se dizolvă în ritmul brownian și totodată controlat al hașurilor, cu aceeași seducție fatală cu care absoarbe negrul pe cei care privesc. Negrul veșnicie, negrul sincopă, negrul eșec, negrul nu. Sau, dimpotrivă, negrul haos, negrul început, negrul totul e posibil, negrul pământ. Teritoriile și libertățile se negociază constant, de la o lucrare la alta, ca într-un balet strategic menit să subjuge nu prin precizia mișcării, ci prin suplețea și nefixarea ei. Mărturisesc că nu-mi plac toate lucrările. Le prefer pe cele cu un grad de risc ridicat, indecise, susceptibile să devină sau nu. Cum sunt „Două”, „Ea” sau „Fără titlu” (cea cu silueta feminină în clarobscurul ferestrei).

Citind dialogul lui Roman cu Matei Câlția, curatorul galeriei, îmi dau seama că artistul dezvoltă mental reprezentări din trecut sau din imaginar, aducându-le fulgurant în prezent, ca într-un slide show cu background-ul negru și timpul setat. Ca și cum și-ar stoca memoria ori „vărsa” creierul pe hard disk. Mă întreb ce s-ar întâmpla dacă PC-ul i-ar spune, prozaic, „virtual memory low”? Cum ar reformula invizibilul, cum s-ar reconecta la fluxul cristalelor de imagine și text care îi stabilesc configurația? Cred că o anume limitare ori definiție specifică a câmpului de interes l-ar feri de pericol. Ori un „statement”, o poziție conceptuală cu valoare de parolă. Ca artist, poți să inovezi, să speculezi, să explorezi oricât; undeva, însă, trebuie să te regăsești. Mie îmi place să mă regăsesc și să mă întâlnesc cu Roman pe bordura subțire a balconului de la care alte două siluete efemere privesc în noapte. O femeie tânără și o fetiță sprijinindu-se tandru de ea, ambele desenate cu spatele, proiectate în alt plan al timpului decât mâna care le schițează și ochiul care le cuprinde. Compoziția mă ferește de orice contaminare ori ipoteză străină picturii. Subiectul e subordonat viziunii iar sensul se anunță o chestiune de stil. Întrebarea e cât din spaima sau neputința de a reda invizibilul se transformă în arta de a o face, în vizibil? Cât din negru devine griul, auriul sau violetul, scîpînd golului? Trebuie să-ți găsești un loc pe bordură pentru a primi un răspuns.

Text apărut în
Prezent, nr. 13/2006